

Dünyaya insan gəlir. Eyni doğulanlar, fərqli insanlar dünyasına... Doğumlar nə qədər bir-birinə bənzərsə də, insanlar bir o qədər fərqlidir bu dünyada. Məşhur Maqomayevlər nəslinin davamçısı olaraq dünyaya göz açan Müslüm kimi. Hamı kimi doğulmuşdu, lakin illər sonra onun fərqliliyinə hər kəs şahid olacaqdı. Çünki Müslüm Maqomayev yumruq boyda ürəyinə böyük Azərbaycan sevgisini sığdırıb bir ömür “Ey, əziz anam, Azərbaycan! Sənə bağlıyam, Azərbaycan! Ömrümün mənasısan, qardaşlıq dünyasısan, anamın anasısan, Azərbaycan” deyərək dünyanı gəzəcəkdir, bütün konsertlərinin həm əvvəlində, həm də sonunda “Azərbaycan” deyəcəkdir. Həm qəlbindən, həm dilindən “Azərbaycan” kəlməsi düşməyəcək, onu ölkə-ölkə dünyanın hər yerinə özü ilə aparacaqdı. Əslində isə Müslüm Maqomayev “Azərbaycan”la bir ömür Vətəninə dünyaya tanındırdı. Bir Vətənə bir övladın sevgisini təcəssüm etdirirdi. Bir vətəndaşın necə Vətən daşı olmasını göstərirdi.

* * *

Bizim nəsillə Müslüm Maqomayevin səsinə kəşf edəndə gənclik çağına yenidən qədəm qoymuşdu. Uşaqlıq, yeniyetməliyin yaqın ki, başımızı qatan oyunları, əyləncələri bu tanışlıqda bir qədər bizi ləngitmişdi. O zamana-dək dinləməmiş deyildik Müslüm bəyi. Çünki o, hər an evlərimizdə idi. Lakin gözümüz gənclikdə daha çox açıldığından biz Müslüm Maqomayevin kim olduğunu elə o dövrdən anlamağa başlamışdıq. Çünki hər şeydən əvvəl televiziya ekranlarında yaraşıqlı bir adam görürdük. Bənzərsiz bir səsin fonunda isə fəqli bir insanı yaxından tanımış olurduq. Açıq bu insan bizə möcüzə kimi gəlirdi, desəm, daha çox yerinə düşər. Çünki onu həmişə səliqəli geyimdə, şux qamətdə, əzəmətli duruşda və heyranedicə bariton səsinin səhri ilə qarşılayırdıq.

Bakılı gənc dünyanı fəth edir

Doğum günündə olduğu kimi, anım günündə də Müslüm Maqomayevi xatırlayıb, keçirdiyi ömür yoluna nəzər salırıq. Bu səbəbdən də xatırlayaq ki, kiçik yaşlarından istedadı kəşf edilən bu gözəl bəstəkar-müğənni 1950-ci illərin axırlarında, yeniyetməlik və ilk gənclik illərində Bakı məhəllələrindən birindəki heyətlərində, dostlarının arasında oxuyardı.

Bakıda tayı-bərabəri olmayan bu bariton səsi eşidən hər kəs istər-istəməz ona diqqət kəsir, bu səsin seyrindən çıxıb bilməzdi. Artıq 15-16 yaşında tanınırdı, öz pərəstişkarları vardı. Onu klublarda, məktəblərdə, institutlarda, hətta Bakı bulvarında oxumağa dəvət edirdilər. O isə bu dəvətlərin heç birini cavabsız qoymazdı.

Gənc Müslümün nadir səsi, qeyri-adi istedadı təbii ki, Azərbaycanın musiqi ictimaiyyətinin diqqətini də cəlb etmişdi. Məşhur dirijor və bəstəkar Niyazi onu çox sevdi, sənətdəki hər addımına göz qoyur, qayğısına qalırdı. Oxumaqdan yorulmayan Müslüm təcrübəli pedaqoqlardan dərslər alırdı, hətta da cəllanır və gözəlləşir, tembri zənginləşirdi.

O, ilk rəsmi uçuşunu 1962-ci ildə qazanır. Maestro Niyazinin tövsiyəsi ilə tələbə və gənclərin Helsinkidə keçirilən VIII Ümumdünya Festivalına göndərilən Müslüm Bakıya medalla qayıdır. Populyar “Oqonyok” jurnalı onun portretini və “Bakılı gənc dünyanı fəth edir” başlıqlı məqalə dərc edir.

Qeyri-adi həyat yolu

Qeyri-adi uğurlara imza atan Müslüm Maqomayevin həyat və sənət yolu da qeyri-adi olmuşdur. 19 yaşında Helsinkidə gənclər festivalında, 1963-cü ildə Moskvada keçirilən Azərbaycan mədəniyyəti günlərində uğurlu çıxışları ilə şöhrət qazanmağa başlamışdı. 1960-cı illərdə Azərbaycan Dövlət

Opera və Balet Teatrının solisti olmuş, İtaliyanın Milan şəhərindəki “La Scala” teatrında təcrübə keçmiş, Enriko Pyatsa ilə “Seviliya bərbəri” operasından Fiqaronun, “Toska” operasından Skarpianın partiyalarını hazırlamışdır.

1966-cı ildə Parisin “Olimpiya” konsert salonunda ilk konsertini vermiş, 1968-ci ildə Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasını bitirmiş, 1969-cu ildə Sopotda (Polşa) keçirilən Beynəlxalq Mahnı Festivalında ilk mükafatını almışdır.

1975-ci ildə “Azərbaycan Dövlət Estrada-Simfonik Orkestri”nin bədii rəhbəri təyin

Qleb Drozdovun sifarişlərini yerinə yetirmişdir. Belə ki, o, “İqor polku haqqında dastan” əsərinin motivləri əsasında hazırlanmış “Yaroslavna” tamaşasına musiqi bəstələmişdir. Özü həmin tamaşada knyaz İqor, Tamara Sinyavskaya isə Yaroslavna rolunu ifa etmişdir.

Tamara Sinyavskaya-Müslümün

Müslüm Maqomayev: susmayacaq nəğmə

“Melodiya”sı

Nə qədər bacarıqlı, istedadlı, qabiliyyətli olursan, ol, istər kişi, istərsə də qadın olsun, gözəl həyatı ailə tamamlayır. Ailesiz insan özünü həyatda tapa bilmir, sanki yarımçıq qalmış bir işin öhdəsindən gələ bilmir. Lakin ailə sanki uğurların da davamıdır. Həzrin bir musiqidir, qulaq asdıqca doymadığını hiss etdiyini musiqi. Elə buna görə deyildimi Müslüm “Melodiya” mahnısını Tamara Sinyavskaya əsl sevgi nəğməsi olaraq həsr etmişdi.

Bir ömür bir-birini sevən, çətin gündə də, xoşbəxt günlərdə də sevinc və kədəri bölüşən bu iki insan həm də gözəl bir ailədə birləşib, onu 35 ilə çatdırıb, ülvə hissələrini yaşada bilməmişdilər. Bu insanları sevgi ilə yanaşı, həm də hörmət hissi bir-birinə bağlayırdı. Tamara xanımın dediyi kimi: Sevgidən, bağlılıqdan başqa, daha bir hissə var – dərin hörmət. Bax, əgər biz bir-birimizlə mübahisə etsək də, bu çox emosional, ucadan olur – amma 3 dəqiqəlik. Biz ayrı-ayrı otaqlara çəkilib...və sonra çıxırıq: söhbət nədən gedirdi, yağışımı keçdi? Vəssalam. Mən Müslümə kişi mənşəyinə görə çox hörmət edirəm. O müdrikdir...Ümumi maraqlarımız çox idi. Xüsusən söhbət musiqidən, oxumadan gedəndə. Müslüm televizorla onda güclü emosiyalar yaranan kiminsə çıxışını görən kimi dərhal mənə deyirdi: “Sən bunu eşitdin?”. Və “suallar və cavablar”, heyranlıq və ya hiddətlə dolu axşam başlayırdı. Müslüm çox emosional insan idi, lakin buna baxmayaraq bizim zövqlərimiz və rəylərimiz demək olar ki, hər zaman üst-üstə düşürdü. İndi bu əyləncəli dialoqları aparmaq üçün heç kim yoxdu...

Azərbaycan Müslüm Maqomayevi yaşadır, yaşadacaq

Bizim xalq qədirdən xalqdır. Həm

Müslüm Maqomayev, həm də onun kimi yüzlərlə istedad sahibi bu xalqın həm qəlbində, həm də maddi-mənəvi irsində yaşayır, yaşadılır, yaşadılacaq da.

Müslüm Maqomayev xalqımız tərəfindən də, dövlətimiz tərəfindən də lazımı dəyərini alıb. Onun haqqında filmlər çəkilib, yubileyləri təntənəli şəkildə, dövlət səviyyəsində qeyd olunub. Mükafatlarını isə saymaqla bit-

mez.

Müslüm Maqomayev Bakıda dəfn olunub. Ömrünün sonunadək Azərbaycanla birlikdə dünyanı gəzən bu bənzərsiz istedad sahibi ömrün son günü Vətəninə torpağında uyudu. Çünki xalqımızın belə bir qədim deyi-mi də var: gəzməyə qərrib ölkə, ölməyə Vətən yaxşı.

Və son-əlvədə, ey Bakı

Müslüm Maqomayevin Sergey Yesenin sözlərinə bəstələdiyi və yalnız evindəki studiyada yazdırmağa macal tapdığı “Əlvədə, ey Bakı” mahnısı onun sonuncu əsəri olub. Maraqlıdır, bu, bir təsadüf idimi, yoxsa həyatın gərilişimi?.. Nə üçün onun son əsəri məhz “Əlvədə, ey Bakı” olub?

Həyat bəzən bizə elə töhfələr bəxş edir ki, onun nə olduğunu zamanla anlayırıq. Elə “Əlvədə, ey Bakı” da həyatın Müslüm Maqomayevə töhfəsi olub. Bir ömür həyata töhfəsini verən sənətkar həyatın son töhfəsi. Bu töhfənin düşündürən cəhəti onun Bakı ilə, həm də vidalaşmaq kimi incə hissələrlə bağlı olmasıdır. Müslüm Maqomayev nə üçün musiqi bəstələmək üçün bu şeiri seçmişdi? Nə üçün “Əziz Bakı, əlvədə! Son görüşdür, əlvədə. Bir həyəcan, bir kədər könlümü etmiş Vətən. Ürəyim narahatdır bu ayrılıq çağında...” ifadələrinə musiqili nəfəs vermişdi? Bəlkə bu ifadələri elə ömrün son günü, son gün deyəcəyi söz kimi düşündürdü?..

Bu gün də Müslüm Maqomayevi dəruni hissələrə anır, onu dərin hörmət və sayğı ilə xatırlayıırıq. Çünki onu Bakıya əsla “əlvədə” deməmiş sanmırıq. O, Bakıdadır, paytaxtdan bütün Azərbaycana yayılan nəğmələrindədir. Bu nəğmələr susmayacaq ki, Müslüm Maqomayev də unudulacaq...

Mətanət Məmmədova